

УДК 330.322

Ксьондз С. М.,*кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів**Хмельницького національного університету;***Матющенко О. В.,***аспірант кафедри фінансів Хмельницького національного університету;***Ревякін В. О.,***аспірант кафедри фінансів Хмельницького національного університету*

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

У статті досліджуються теми інноваційних інвестицій в Україні, визначення їх ключової ролі в майбутній функціональній діяльності господарюючих суб'єктів, пошук шляхів покращення ефекту від їх застосування.

Ключові слова: *інвестування, суб'єкти господарювання, інтеграція, інноваційна інвестиція, бюджет, фінансові інструменти.*

This article is about innovation investments in Ukraine and about their leading role in future economic activity in production. This article also contains methods for improvement economic effect of using innovation investments in manufacture.

Key words: *investments, subjects of economic activity, integration, innovational investments, budget, financial instruments.*

Постановка проблеми. Актуальність цієї теми досліджень проявляється у тому, що в останні часи роль інновацій у світовій економіці постійно зростає. Економічний ріст країни прямо пов'язаний із рівнем впровадження досягнень НТП у виробництві. Цей рівень також не опосередковано впливає і на конгломерацію, інтеграцію, автоматизацію та на багато інших процесів у сучасному світі. Сьогодні інновація – це вже не лише наукова категорія, а й категорія підприємницької діяльності. Але процес інновацій потребує значного фінансування. Адже той, хто вкладає кошти в інновації, отримує найбільший прибуток у майбутньому періоді. Не завжди кількісне покращення процесу виробництва товарів чи послуг веде до кращого становища на ринку. Інколи якісне одноразове покращення може привес-

ти до займання лідерської позиції на ринку. Основна проблема інвестування в інноваційну діяльність – це ризик. Саме по собі інвестування вже є ризиковою справою, адже можна лише спрогнозувати результати від нього, а не передбачити їх. Інвестиції в інновації лише підвищують цей ризик у декілька разів. Особливо це помітно при інвестуванні довгострокових проєктів. Тому така форма інвестиційної діяльності потребує чітких норм регулювання. У провідних країнах світу розроблена значна нормативно-правова база регулювання інвестиційної діяльності. Це допомагає уникати значних перешкод при інвестуванні від правового чинника.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дана тема була досліджена багатьма науковцями різних країн світу. Серед вітчизняних науковців цю тему досліджували А.С. Ахієзер, А.Г. Кругліков, Н.І. Лапін, М.М. Поташник., О.І. Пригожин, Б.В. Сазонов, Н.П. Степанов, В.С. Толстой та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є вивчення поняття процесу інноваційних інвестицій, встановлення особливості цієї категорії, визначення ефекту від цього процесу, аналіз показників впроваджень досягнень НТП у виробничі процеси через визначення динаміки їх зміни, пошук заходів найкращого регулювання інноваційних інвестицій, встановлення шляхів використання їх з найбільшим зиском для суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу. Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються у різних формах. Однією з таких форм є інноваційні інвестиції. Інноваційні інвестиції – це вкладення коштів у нематеріальні активи, пов'язані з впровадженням досягнень науково-технічного прогресу (НТП). Інноваційні інвестиції (вкладення в інновації) забезпечують кількісні та якісні поліпшення виробничої діяльності підприємств завдяки впровадженню досягнень НТП і здійснюються з метою отримання прибутку, скорочення витрат на виробництво, успішної протидії конкурентам на товарних ринках, або досягнення соціального ефекту, наприклад, поліпшення екології, охорони здоров'я та умов життя населення, освіти. Інноваційні інвестиції складаються переважно з інтелектуальних інвестицій – вкладень в об'єкти інтелектуальної власності, що впливають з авторського, винахідницького та патентного права, права на промислові зразки і корисні моделі (так звані “права користування”) [1].

Розглянемо показники інноваційних інвестицій в українській економіці. В Україні темпи зростання частки інновацій у

господарському процесі з кожним роком зростають. Це можна простежити на прикладі інноваційної активності промислових підприємств (табл. 1). Але темпи росту показників є дуже низькими (при тому, що питома вага підприємств, що впроваджували інновації, не має висхідної динаміки).

Таблиця 1.
Інноваційна активність промислових підприємств

Рік Показник	2004	2005	2006	2007
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	10,00	8,20	10,00	11,50
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	5,40	6,30	6,70	6,70

Як видно з табл. 1 питома вага промислових підприємств, що впроваджували інновації становила 10% у 2004 році, при рівні у 11,5% у 2007 році. Так, на мал. 1 добре відображено цю динаміку. Швидше це показник відображення світових тенденцій на внутрішньому ринку країни, ніж показник збільшення частки інновацій у діяльності суб'єктів господарювання. В Україні існує вся нормативно-правова база для розвитку капіталовкладень в інновації, але можна побачити, що більше 70% всіх інвестицій в інноваційну діяльність є державними, і при тому це лише 1,5% видатків державного бюджету [2]. Тобто питання регулювання відносин, що виникають при цій формі інвестування є неповними та неузгодженими. Тому підтвердження, що більше половини державних інвестицій є недієвими, адже вони йдуть на розробку непотрібних інновацій (в галузі, де роль інновацій не є вирішальним чинником, як наприклад, харчова промисловість), на фінансування теоретико-аналітичних програм, котрі через подальший брак коштів "заморожуються" у своєму розвитку. Ступінь ефективності інноваційних інвестицій визначається, перш за все, очікуваним зиском. Але державні інвестиції позбавлені будь-якого прозорого механізму контролю, що знижує їх дієвість, що водночас визначає спрямованість коштів не за призначенням.

На рис. 1 відображено динаміку зміни показників інноваційної активності промислових підприємств:

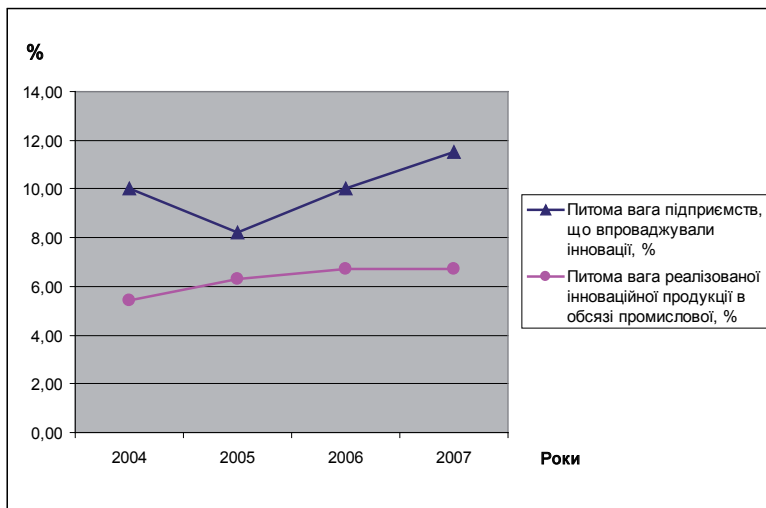

Рис. 1. Динаміка зміни показників інноваційної активності промислових підприємств [2].

Звісно негативно на розвиток інноваційних інвестицій в Україні впливає наукоємність процесу інвестування в інновації, що зазвичай, складається з шести стадій (передідентифікація та ідентифікація проекту, розробка проекту, експертиза, прийняття проекту, здійснення проекту) і потребує інколи додаткових витрат. Він також стосується різних аспектів життя населення (соціального, економічного, організаційного, фінансового). Але як було зазначено вище, результат часто перевищує очікування. Крім того, основну частину інвестицій в інновації складають інтелектуальні інвестиції, стосовно яких в Україні не існує чітко визначеного законодавства. Іншими проблемами перед українськими підприємствами постають ресурсна забезпеченість інвестування, і, як похідна із попередньої, проблема неспроможності вистояти в конкурентній боротьбі із іноземним капіталом. Інвестування потребує завжди грошових коштів, тому проблема фінансової забезпеченості для вітчизняних підприємств є найголовнішою. Основним джерелом покриття збитків залишається бюджет. У розвинутих країнах світу намагаються уникати бюджетного фінансування інноваційних інвестицій, адже невдача тоді не так сильно відобразиться на внутрішній фінансовій стабільності підприємства. Саме тому всі інноваційні інвестиції є коротко-

строковими проектами задля отримання прибутку за найменших термінів. Інвестиції спрямовуються не у найперспективнішу галузь, а в ту, де найменші ризики.

Для прикладу еталону можна брати США, де 14,6% обсягу питомої ваги інноваційних інвестицій становлять фінансові ресурси фізичних осіб. Ризикове інвестування посідає передове місце у частці капіталовкладень. Так, нараховується близько 800 фондів ризикового капіталу. Як результат від 1% вкладених коштів фонд отримує, як правило, 30% прибутку. Сприяє цьому механізм регулювання інноваційних інвестицій, який покликаний мінімізувати збитки шляхом кооперації, залучення коштів великих інвестиційних компаній, котрі виступають гарантом фінансового успіху. Цьому також сприяє виважена ліберальна політика уряду, який шляхом субсидіювання та дотацій, а також через розробку конкретної інвестиційної політики, завжди підтримує фонд інвестування, що призведе до зменшення того ж таки ризику [3].

Висновки. Необхідно зазначити, що ці заходи, на нашу думку, зможуть бути дієвими і на території України. Тобто, щоб побудувати ефективну інноваційну модель в Україні слід насамперед, залучати більше іноземних інвестицій, особливо в економіку регіонів, чітко встановити інноваційні пріоритети, інвестиційну привабливість кожної галузі, відтворити науково-технічні зв'язки різних підприємств та організацій, створити контрольовану державну політику в сфері інноваційних інвестицій, розробити національну інноваційну стратегію, створити фінансові інструменти підтримки інноваційної діяльності підприємств, оновити нормативно-правову базу в країні.

Література

1. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 235 с.
2. <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/>.
3. Митсос А. Европейская стратегия движения к экономике и обществу, основанных на знании // Наука и наукознание. – 2005 – № 4. – С. 5–10.
4. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновація: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.